

Вступ до альтернативної та допоміжної комунікації (ААС)

1. Що таке ААС?

Альтернативна та допоміжна комунікація (ААС) – це методи, стратегії та технології, які допомагають людям із порушеннями мовлення чи письма ефективно спілкуватися.

Чому ААС важлива?

Комунікація – це основа соціальної взаємодії. Люди, які не можуть висловлювати свої думки усно, потребують альтернативних методів зв'язку. ААС допомагає:

- ✓ Впливати на поведінку інших (просити, висловлювати потреби)
- ✓ Будувати соціальні стосунки
- ✓ Обмінюватися інформацією
- ✓ Дотримуватися соціальних норм

2. Кому потрібна ААС?

ААС використовується для людей будь-якого віку та з різними станами, зокрема:

- **Вроджені порушення** (церебральний параліч, аутизм, синдром Дауна)
- **Набуті порушення** (інсульт, черепно-мозкова травма, хвороба Паркінсона)
- **Тимчасові порушення** (наприклад, після операцій або інтубації)

3. Основні типи ААС

ААС ділиться на два основні типи:

1 **Необладнані системи (без додаткових пристроїв)**

● Використовують мову тіла, жести, міміку, мову жестів.

✓ **Плюси:** портативність, простота використання

✗ **Мінуси:** не всі розуміють жести, обмеження моторних можливостей

2 **Обладнані системи (використовують пристрої або символи)**

✦ **Низькотехнологічні** – комунікативні дошки, альбоми з малюнками

✦ **Високотехнологічні** – електронні пристрої зі синтезом мови, програмне забезпечення (Dynamo®, Pathfinder®)

Компоненти та організація ААС-систем

1. Основні складові ААС-системи

Будь-яка ААС-система включає:

- Символи** – як подається інформація (малюнки, фото, текст, азбука Морзе)
- Організація символів** – як вони розміщені (схеми, категорії, частота використання)
- Методи вибору символів** – як користувач взаємодіє із системою
- Зворотний зв'язок** – як пристрій підтверджує вибір

2. Репрезентація символів

- ◆ Реальні об'єкти (іграшка, їжа)
- ◆ Фотографії (реальні чи намальовані)
- ◆ Лінійні малюнки
- ◆ Алфавітні символи (для людей, які вміють читати)
- ◆ Тактильні символи (Брайль, об'ємні зображення)

3. Як організовані дисплеї ААС

- ✓ **Статичний дисплей** – набір символів не змінюється
- ✓ **Динамічний дисплей** – змінюється залежно від вибору
- ✓ **Літерні дисплеї** – алфавітні дошки
- ✓ **Системи з іконічним кодуванням** – комбінації символів створюють нові значення

4. Методи вибору символів

- ☞ **Прямий вибір** – натискання пальцем, стилусом або очима
 - ☞ **Сканування** – система підсвічує символи, а користувач вибирає відповідний
-

Оцінка потреб користувачів ААС

1. Навіщо потрібна оцінка?

Перед вибором ААС-системи необхідно оцінити:

- ✓ Потреби користувача
- ✓ Його рухові, когнітивні, мовні здібності
- ✓ Бар'єри у комунікації

2. Як проводять оцінку?

- ◆ **Інтерв'ю** – обговорення з користувачем та його родиною
- ◆ **Спостереження** – як людина спілкується у реальному житті
- ◆ **Тестування** – спеціальні тести для визначення мовних і моторних навичок

3. Бар'єри у використанні ААС

🦿 **Фізичні** – порушення моторики, зору

🦿 **Соціальні** – низька підтримка суспільства

🦿 **Фінансові** – висока вартість пристроїв

4. Приклади систем ААС для різних потреб

- Дитина з аутизмом – піктограми для щоденної комунікації
- Людина після інсульту – електронний пристрій із синтезом мови
- Людина з ДЦП – алфавітна дошка або система сканування

Методи інтервенції та навчання користувачів ААС

1. Мета інтервенції ААС

Головна мета – навчити людину ефективно використовувати ААС у житті.

2. Основні стратегії навчання

- Підбір словника** – визначення важливих слів та фраз
- Навчання користувача** – як правильно користуватися ААС
- Навчання оточення** – партнери по комунікації повинні підтримувати користувача

3. Як навчати користувачів ААС?

- ❖ **Моделювання** – показати, як використовувати систему
- ❖ **Підказки** – поступово зменшувати допомогу
- ❖ **Практика в реальних ситуаціях** – використання ААС у щоденних розмовах

4. Оцінка ефективності ААС

- ✓ Чи користувач став більш незалежним?
- ✓ Чи система підходить для всіх життєвих ситуацій?
- ✓ Чи зросла соціальна взаємодія?

Ресурси

Сайт Дивогра <https://shop.dyvogra.com/index.php?route=common/home>

ААС: Augmentative & Alternative Communication <https://www.youtube.com/watch?v=C7GSgpjOwfl>